

Қазақстан Республикасының теңіз порттары мен оларға кіреберістерде кемелердің жүзу және тұру ережесін бекіту туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрінің 2005 жылғы 10 қарашадағы N 346-І Бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2005 жылғы 2 желтоқсанда тіркелді. Тіркеу N 3958. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрінің міндетін атқарушының 2011 жылғы 6 тамыздағы № 496 бұйрығымен

Күші жойылды - ҚР Көлік және коммуникация министрінің міндетін атқарушының 2011.08.06 № 496 (қол қойылған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

"Сауда мақсатында теңізде жүзу туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес **БҰЙЫРАМЫН:**

1. Қоса беріліп отырған Қазақстан Республикасының теңіз порттары мен оларға кіреберістерде кемелердің жүзу және тұру ережесі бекітілсін.
2. Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрлігінің Су көлігі департаменті (Б.Қ.Уандықов) осы бұйрықты Қазақстан Республикасы Әділет министрлігіне мемлекеттік тіркеу үшін ұсынсын.
3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация вице-министрі Ж.М.Қасымбекке жүктелсін.
4. Осы бұйрық алғаш ресми жарияланған күнінен бастап он күнтізбелік күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Министр

Қазақстан Республикасы
Көлік және коммуникация
министрінің
2005 жылғы 10 қарашадағы
N 346 - I бұйрығымен
бекітілді

**Қазақстан Республикасының теңіз порттары
мен оларға кіреберістерде кемелердің жүзу және тұру
ережесі**

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы Ереже теңіз порттары шегінде және кеме қозғалысын басқару қызметінің (бұдан әрі - КҚБҚ) іс-қимылдары аймақтарында кемелердің жүзу және тұру тәртібін белгілейді.

2. Осы Ереже Қазақстан Республикасының барлық теңіз порттарына, барлық тулар мен ведомстволар кемелеріне, қызметі Қазақстан Республикасының теңіз кемелерімен байланысты және теңіз порттары мен жағалаулық сулар аумағында жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғаларға таралады.

3. Кемелер теңіз порттары айдындарында және оларға кіреберістерде жүзген және тұрған кезде осы Ереженің талаптары және Кемелердің теңізде соқтығысуының алдын алу халықаралық ережелерін (бұдан әрі - КҚАХЕ-72) ескере отырып, порт бойынша міндетті қаулылар сақталады.

4. Осы Ережеге теңізде жүзушілер үшін шығарылатын хабарламаларды ескере отырып өзгерістер мен толықтырылулар енгізілуі мүмкін, олар осы Ережеге 1-қосымшаға сәйкес нысан бойынша осы ереженің түзетулерін есепке алу парағына енгізіледі.

5. Осы Қазақстан Республикасының теңіз порттары мен оларға кіреберістерде кемелердің жүзу және тұру ережесінде (бұдан әрі - Ереже) пайдаланылатын негізгі ұғымдар:

порт бойынша міндетті қаулы - портта қозғалыс қауіпсіздігі, меншікті, қоғамдық тәртіпті қорғау, санитарлық және өртке қарсы шаралар жүргізу мәселелері бойынша Порттың теңіз әкімшілігі шығаратын ережелер, бұйрықтар, өкімдер;

теңізде жүзушілерге хабарлама - навигациялық карталарды, теңізде жүзу үшін әдістемелер мен басшылықтарды түзету жөніндегі гидрографиялық деректердің өзгерісінен тұратын құжат;

арнайы жұмыстармен айналысатын кеме - миналарды сүзіп алумен айналысатын кемелерді қоспағанда, теңізде мұнай төгілуін жоюмен, су асты кабельдерін жүргізу және көтерумен, навигациялық белгілерді қою және алумен, гидрографиялық, суасты немесе басқа да арнайы жұмыстармен айналысатын кеме;

кеме ролі - кеме келген және кеткен кезде экипаждың саны мен құрамы туралы мәліметтерден тұратын кеме құжаты.

Осы Ережеде сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес өзге де ұғымдар пайдаланылады.

2 тарау. Порт айдыны шегінде және оларға кіреберістерде жүзу

Параграф 1. Жүзу ережелері

6. Порт айдыны шегінде және оларға кіреберістерде жүзу кезінде белгіленген қозғалыс жолдарын сақтау, әскери корабльдермен және теңіз түбін тереңдету кемелерімен айырылатын жер ерекшеліктерін ескеру және жүзу режимі туралы кемелерге хабар беру жүзеге асырылатын корабльдердің, брандвахталардың және жағалау бекеттерінің айырмашылық сигналдарын білу қажет. Кемелердің портқа кіруі мен порттан шығуын реттейтін сигналдар осы Ережеге 2-қосымшада көрсетілген.

7. Қазақстан Республикасының аумақтық суларында болған және шетел кемесі Қазақстан Республикасының мемлекеттік туын көтерген кезде, Қазақстан Республикасының мемлекеттік туы фок мұнарасы (сигнал беру мұнарасы) реясының оң жақ нокінде көтеріледі.

8. Шетел кемесіне Қазақстан Республикасының заңдарында және Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шарттарда белгіленген құжаттар болғанда Қазақстан Республикасының аумақтық суларына кіру және оларда жүзу мүмкіндігі беріледі.

9. Егер порт бойынша міндетті қаулылармен өзгеше көзделмесе, портқа кіретін кеме порттан шығатын кемеге жол береді.

П о р т қ а к і р е т і н к е м е :

1) жол беруге мүмкіндігінен шектеулі болғанда және КҚАХЕ-72 27 ережесіне сәйкес жарық оттар мен белгілерді алып жүргенде;

2) өз шөгуінен қысылған және КҚАХЕ-72 28 ережесіне сәйкес сигналдар берген жағдайда ерекшелікті құрайды.

10. Қарсы бағыттардан тар орынға, бұрылысқа немесе бір қақпақтан екінші қақпаққа ауысқан орынға екі кеме жақындаған кезде осындай жерден екі кеме бір мезгілде өту мүмкін болмағанда немесе қауіпті болғанда, онда басқа кемеге жол беруге міндетті кеме, соңғысының қауіпсіз қашықтықта тұрып оның бұрылуы аяқтауына мүмкіндік беруі тиіс.

11. Тар жерлерде арнайы және түбін тереңдету жұмыстарымен айналысатын кемелерден алшақтау олардан еркін өту мүмкіндігі туралы растау алғаннан кейін жүзеге асырылады.

12. Арнайы жұмыстармен айналысқан кемеге жақындаған кезде онымен ультрақысқа толқынды радиобайланыста оның жанынан өту мүмкіндігі туралы алдын ала уағдаласу, не жылдамдықты алдын ала азайту және одан кемінде 5 кбт қашықтықта бір ұзақ сигнал беру қажет. Арнайы жұмыстармен айналысқан кеме осы сигнал бойынша жұмысын тоқтатады және КҚАХЕ 72 27(в) ережелеріне сәйкес көтерген жарықтарын (белгілерін) түсіреді. Жарықтарды (белгілерді) түсіру өтетін жолдың босағанын білдіреді.

13. Порт жөніндегі міндетті қаулылармен белгіленген жылдамдық шегіне қарамастан, қауіпті толқын көбеюін болдырмау үшін капитан мынадай жағдайларда өз уақытында кеме жылдамдығын азайтуы тиіс:

1) тіркеп сүйреу керуендері мен шағын өлшемді кемелерден алшақтағанда;

2) жұмыс істеген крандарының, экскаваторларының, дебаркадерлерінің, айлақтардың, айлақта арқандап байлаудан босатылған мұнай құю кемелерінің ж а н ы н а н ө т к е н д е ;

3) зәкірде немесе қайраңда тұрған кемелерді айналып өткенде;

4) су асты, гидротехникалық және басқа арнайы жұмыс орындалатын жерден ө т к е н д е ;

5) түбін тереңдету кемелерін айналып өткенде;

6) айлақта, кеме бортында жұмыс істейтін адамдары бар салдар мен шлюпкалардың маңынан өткенде.

14. Су асты қанаттары бар кемелерге көзбен шолып қарау 5 кабельт және одан төмен болғанда фарватерлер мен арналар бойынша тек су ығыстырғыштық жағдайларында қозғалуға рұқсат етіледі.

15. Арнада немесе фарватерде кемені зәкірге қою мынадай жағдайларды қ о с п а ғ а н д а жү з е г е а с ы р ы л а д ы :

1) одан әрі қозғалу анық қауіп төндіргенде;

2) техникалық бұзылу салдарынан кеме тоқтауға мәжбүр болса;

3) өту жолы басқа кемелерге жабық болса.

16. Фарватерде және арнада зәкірге тұруға (немесе айлақтық бағаналарға арқандап байлануға) мәжбүр болған кемеңің капитаны кемелер қозғалысын басқару орталығына (бекетіне) бұл жөнінде қолда бар байланыс құралдарымен жедел хабарлауға міндетті.

Хабарламада кемеңің атауы, кемеңің зәкірге қойылған уақыты, орны мен себептері, сондай-ақ тұру ауданында қозғалыстың қаншалықты дәрежеде қиындағаны туралы мәліметтер көрсетіледі.

17. Порт суларында кемелерді тіркеп сүйреуге басшылық етуді порт капитаны қызметі жүзеге асырады және порт жөніндегі міндетті қаулылармен реттеледі.

18. Тіркеп сүйрету басталғанға дейін оның басшысы тіркеп сүйреу операциясына қатысатын кемелер капитандарымен бірлесіп, оны жүргізу тәртібін келіседі. Егер тіркеп сүйреу лоцмандық алып өтумен жүзеге асырылса, онда оны жүргізу тәртібін келісуге лоцман да қатысады. Барлық туындаған мәселелер мен келіспеушіліктерді порт капитаны шешеді.

19. Тіркеп сүйреу кемелері қозғалтқыштарының қуаты мен икемділік сапасын, жүзу керуенінің сенімді басқарылуын қамтамасыз етпесе (жел мен ағысты ескергенде) тіркеп сүйреу жүргізілмейді.

20. Кемелер тез тұтанатын мұнай өнімдері құйылмалы жүктелген жағдайда лагпен тіркеп сүйреу жүргізілмейді, сондай-ақ бір тіркеп сүйрегiшпен бір уақытта мұнай өнімдері құйылмалы жүктелген бірнеше кемелер тіркеп сүйретілген болса, тіркеп сүйреу жүргізілмейді.

21. Зауыт айдынынан жүзу сынағына келе жатқан кеме порт айдыны арқылы тіркеп сүйретумен жүргізіледі.

22. Өз бетімен жүзетін кемеңің оның бортынан арқандап байланған жүзу құралдарымен тіркеп сүйреу жүргізілмейді.

23. Тіркеп сүйрейтін кеме тіркеп сүйрейтін кемедегі жұмыстан тіркеп сүйреу басшылығының командасы бойынша босатылады.

Тіркеп сүйрететін кемеңің төңкеріліп кету қаупі тікелей төнген жағдайда ғана тіркеп сүйрейтін кемеден команда түспей-ақ тіркеп сүйреу арқаны тасталады.

Параграф 2. Кемелерді мұзжарғыштармен алып өту ережелері

24. Қататын порттарда қысқы навигацияның басталуы мен аяқталуын Порттың теңіз әкімшілігі жариялайды.

25. Мұздарды кемелердің өтуіне, сондай-ақ мұзжарғыштар мен тіркеп сүйреу кемелерінің барлық басқа жұмыстарына басшылық етуді Порттың теңіз

әкімшілігі жүзеге асырады. Порттың теңіз әкімшілігі портқа кіреберістегі мұздақ жағдайын кемелер капитандарына хабарлайды, ал мұздан өткізуге өтініш болғанда - мұзжарғышпен кездесу орнын және өткізу кезегін хабарлайды.

26. Портта кемені мұз арқылы өткізуге өтінім порт бастығына, ал теңізде - мұзжарғыш капитанына жолданады.

27. Порт бойынша міндетті қаулылармен өзге мерзімдер белгіленбесе, кеме мұз шетіне жақындағанға дейін 48, 24, 12 және 4 сағат бұрын барлық мұзжарумен қамтамасыз етудің барлық түрлеріне өтінімдер беріледі.

28. Мұзжарумен алып өтуге біліктілік қоғамының мұздық сыныбы, мұздан өту үшін жеткілікті отын мен тағам қоры, ағаш тақтайлар, тез қататын цемент, пластырь маттар және басқалары бар кемелер жатады. Кеменің су төгу құралдары мен қабылдағыш радиоқондырғылар кемеде жарамды жай-күйде
б о л у ы т и і с .

Осы шарттар орындалмаған кезде, сондай-ақ кемеде уәкілетті орган немесе біліктілік органы белгіленген тәртіппен берген жүзуге жарамдылығы туралы куәлігі және басқа да кеме құжаттары болмаса, порт капитаны, ал мұзжарғыш порт шегінен тысқары өткен кезде мұзжарғыш капитаны кемені теңізге шығарудан немесе оны портқа кіргізуден бас тартады.

29. Мұзжарумен алып өткен кезде кемелер бірін бірі басып озбай, бірінен соң бірі мұзжарғышқа ілеседі және жедел артқа толық шегініс жасауға дайын, бұл ретте руль "Тіке" жағдайында болады.

30. Мұзжарғыштың тіркеп сүйреуінде жүзіп келе жатқан кеме мұзжарғыш капитанының айрықша бұйрығынсыз өз қозғалтқышына алға жүріс бермеуі тиіс. Кеме мұзжарғыш капитанының бірінші талап етуімен тіркеп сүйрегінші беруге, сондай-ақ толық кері шегініс жасауға дайын болуы тиіс.

31. Кемелердің мұз арқылы жүзу уақыты мен тәртібін, сондай-ақ бір мезгілде өткізілетін кемелер санын портта порт капитаны, ал теңізде - мұзжарғыш капитаны белгілейді.

32. Бірінші кезекте әскери кемелер, почта-жолаушылар кемелері және жеделдігі туралы айрықша нұсқаулар жасалған жүктері бар кемелер, ал сонан соң мұз шетіне келу кезегіне қарай немесе порттан шығу дайындығына байланысты барлық басқа кемелер өткізіледі.

33. Мұзжарғышқа ілесіп мұзда жүзіп келе жатқан кеменің капитаны мұзжарғыш капитанының мұзда қозғалуға қатысты бұйрығына бағынады және соған байланысты іс-қимыл жасайды. Кеме капитаны мұз аймағынан бірлесіп тезірек және авариясыз өту үшін мұзжарғыш капитанына жәрдем көрсету үшін барлық өз іс-қимылын бағыттайды.

34. Мұзжарғыш капитанының өкімдерін осы мұзжарғыштың алып өтуімен келе жатқан кеме капитаны орындамаған жағдайда мұзжарғыштың капитаны бұйрық орындалғанға дейін кемені алып өткізуден бас тартады.

35. Мұзжарғышқа ілесіп мұзда жүзіп келе жатқан кемелер мұзжарғыштар мен алып өтетін кемелер арасындағы байланыс үшін қолданылатын халықаралық сигналдарды осы Ережеге 5-қосымшаға сәйкес, сондай-ақ осы Ережеге 6-қосымшаға сәйкес мұз операциялары үрдісінде пайдаланылуы мүмкін дыбыстық және өзге құралдармен, соның ішінде радио бойынша берілетін қосымша сигналдарды басшылыққа алады. Мұзжарғышпен немесе басқа кемемен берілетін кез келген сигналды мұзжарғышқа немесе сигнал берген кемеге жақын келген кемеден бастап жүйелі түрде соңында келе жатқан әрбір кеме қайталайды. Осы сигналдар көмегімен берілетін мұзжарғыштың талаптарын кемелер жедел орындайды.

Авариялық жағдайда, керуенде келе жатқан кемелердің қозғалыс режимін жедел өзгерту қажеттілігі туындағанда, радиомен берілген "Жүрісті азайтыңдар", "Дереу кемені тоқтатыңдар" және "Менің машинам кері шегініске жұмыс істейді" деген командалар тиісті дыбыс сигналдарымен міндетті түрде қосарланады.

Параграф 3. Кемелер қозғалысын басқару

36. Портқа кіреберісте және порт айдынында кемелер қозғалысын басқару жүзеге асырылуы мүмкін. Кемелер қозғалысын басқаруды Кемелер қозғалысын басқару қызметі (бұдан әрі - КҚБК), порт капитаны немесе теңіз басшысының рейдтік қызметі жүзеге асырады.

Кемелерге қызмет көрсету мынадай кезекпен жүргізіледі:

1) авариялық кемелер, көмек көрсету үшін ілескен кемелер және бортында ауыр науқастары бар кемелер;

2) шекаралық әскерлердің теңіз бөлімшелерінің корабльдері мен кемелері;

3) кесте бойынша келе жатқан паромдар мен жолаушы кемелер;

4) газ-тасушы кемелер;

5) тез бүлінетін жүктері және балық өнімдері бар кемелер;

6) қауіпті жүктері бар кемелер;

7) желілік кемелер;

8) өтінімдер түсу уақытына сәйкес басқа да кемелер.

37. КҚБҚ іс-қимылы аймағында жүзу ережелерін мүдделі ұйымдармен келісу хаттамасы ресімделгеннен кейін КҚБҚ-ға ие-ұйым басып шығарады.

КҚБҚ іс-қимылы аймағында жүзу ережелері Порт жөніндегі міндетті қаулылардың құрамдас бөлігі болуы тиіс (оларға қосымшаларда берілген). Егер КҚБҚ іс-қимылы порттардың айдынын қамтыған болса, жүзу ережелері барлық осы порттардың міндетті қаулыларына кіреді.

38. КҚБҚ іс-қимылы аймағындағы кемелер қозғалысын кемелер қозғалысын басқару (бұдан әрі - КҚБ) орталығы және бекеттері реттейді.

39. КҚБ орталығы (бекеті) әдеттегідей мыналарды жүзеге асырады:

1) КҚБ орталығы (бекеті) іс-қимылы аймағындағы қозғалысты реттеу, кемелер арасындағы белгіленген жолдардың, жылдамдық пен қашықтықтардың сақталуын бақылауды;

4) зәкірге қоятын жерлерде кеме жағдайына радиолокациялық бақылауды;

5) кемелерге навигациялық жабдықтар құралдарының (бұдан әрі - НЖҚ) жұмысы туралы гидрометеоақпарат, навигациялы-гидрографиялық ақпарат беруді (қажеттілік туындаған кезде, сондай-ақ сұрату бойынша);

6) авариялық жағдайға әкелуі мүмкін іс-қимылдар немесе жағдайлар байқалған кезде кемелерге ақпараттар мен нұсқаулар беруді;

7) орталықтың (бекеттің) лоцман-операторы бар кемелерді радиолокациялық алып өтуді;

8) кемелер, жағалаулық ұйымдар мен қызметтер арасында байланыс орнатуға жәрдемдесуді;

9) КҚБ орталығының (бекетінің) іс-қимылы аймағында авариялық-құтқару, түбін тереңдету, тіркеп сүйреу және басқа арнайы жұмыстарда жәрдемдесуді.

40. Кемелерді радиолокациялық алып өту кез келген көзбен шолып көру жағдайында кемеңің өтінімі бойынша жүзеге асырылуы мүмкін.

Жағалаулық радиолокациялық станциялармен (ЖРСЖ) жабдықталған барлық

порттар мен арналар, егер КҚБҚ іс-қимылы аймағында жүзу ережелерінде өзге талаптар қойылмаса, 2 миль және одан төмен көзбен шолып көрушілік кезінде міндетті радиолокациялық алып өту белгіленеді.

41. Радиолокациялық алып өту тәртібін КҚБ орталығының (бекетінің) лоцман-операторы, кеме капитаны алып өту басталғанға дейін келіседі.

Радиолокациялық алып өту процесінде кемелер КҚБ орталығынан (бекетінен) ақпарат алады және оған қолданылатын іс-қимылдар туралы хабарлайды.

Радиолокациялық алып өтудің басталуы мен аяқталуын КҚБ орталығы (бекеті) жариялайды.

42. КҚБ орталығының (бекетінің) іс-қимылы аймағында кемелер қозғалысы (аймаққа кіру, зәкірге қою, зәкірді көтеріп алу, айлаққа жақын келу және арқандап байлану және қашықтау, қайта арқандап байлану және басқалары) КҚБ орталығының (бекетінің) рұқсатымен жүзеге асырылады. Егер кеме КҚБ іс-қимылы аймағында жүзу ережелерімен белгіленген кезең ішінде рұқсат етілген іс-қимылдарды бастамаса, рұқсат жойылады және қайтадан сұратылады.

43. КҚБ орталығының (бекетінің) мыналарға қатысы бар нұсқауларының орындалуы міндетті болып табылады:

1) қозғалыс кезегіне;

2) қозғалыс бағыты мен жылдамдығына;

3) зәкірге қою орнына;

4) тікелей қауіптің алдын алу іс-қимылдарына.

Кеме КҚБ орталығының (бекетінің) нұсқауларын орындау мүмкін болмайтын барлық жағдайлар туралы, себептері мен өзінің одан арғы ниеті туралы хабарлайды.

44. КҚБҚ іс-қимылдары аймағына жеткенге дейін теңізден келетін кемелер осы аймақтың қозғалысын реттейтін КҚБ орталығымен (бекетімен) ультроқысқа толқында радиобайланыс жасайды.

Кемелердің КҚБ орталығымен (бекетімен) байланысқа шығу үшін арналар мен шақыру белгілері КҚБҚ іс-қимылдары аймағында жүзу ережелерінде көрсетіледі.

45. КҚБ орталығымен (бекетімен) кеме бірінші байланыс сеансы кезінде мыналарды хабарлайды:

1) кеменің түрі мен атауын;

- 2) аймаққа кіру уақытын;
- 3) маневр жасау жүйесіндегі жылдамдығын;
- 4) мемлекеттік бұйымын (туын), ал Қазақстан Республикасының кемесін - иесінің атауын;
- 5) баратын портын;
- 6) таза тіркемдік сыйымдылығы мен негізгі өлшемдерін;
- 7) нақты шөгугін;
- 8) жүк түрі мен санын;
- 9) кеме радиолокациялық станциясының (бұдан әрі - РЛС) жай-күйі туралы мәліметтерді;

10) жүзу және маневр жасау қауіпсіздігіне әсер ететін шектеулер мен РЛС жарамсыздығы туралы ақпаратты.

46. КҚБ орталығының (бекетінің) сұратуы кезінде кеме өзін таныту мақсатында қандайда бір белгінің қасында өзінің орнын көрсетуге (әрбір жеке жағдайда нақты көрсетіледі) немесе таныту маневрлерін жасауға міндетті.

47. КҚБ орталығы (бекеті) таныған кемеге өзінің іс-қимылы аймағына кіруге рұқсат береді, қозғалыс бағытын, зәкірге тұру орнын көрсетеді, сондай-ақ басқа қажетті мәліметтерді хабарлайды.

48. Бағыты бірінші КҚБ орталығының (бекетінің) аймағы арқылы өтетін кеме әрбір аймаққа кірерде тиісті КҚБ орталығынан (бекетінен) оның аймағына кіру үшін рұқсат сұрайды.

49. Айлақта немесе зәкірде тұрған кеме қозғалу басталғанға дейін ол аймағында тұрған КҚБ орталығымен (бекетімен) радио немесе телефон байланысын жасайды.

50. КҚБҚ аймағында жүзу ережелері кемелердің белгілі бір түрлердегі, өлшемдердегі немесе тек белгіленген қозғалыс бағдарғылармен келе жатқан және қосымша шарттарды орындайтын белгілері бар кемелерге жеке талаптар белгілеуі мүмкін. КҚБ орталығы (бекеті) осындай кемелердің белгіленген бағдарғылардан тыс қозғалуына ерекше жағдайда ғана рұқсат етеді.

51. Кемелер басқа арна көрсетілмесе, аймағында болатын КҚБ орталығының (бекетінің) жұмыс арнасында тұрақты радиовахтаны жүргізеді.

52. КҚБ орталығының (бекетінің) кемелерімен радиобайланысы, сондай-ақ күнделікті радиолокациялық ақпарат құжатталады. Жазбалар үш күн бойы сақталады. Егер апаттық оқиға мен апат жағдайлары орын алса, жазбалар тергеу жүргізу аяқталғанға дейін сақталады.

53. КҚБҚ аймағында жүзу ережелеріне мыналар қосымшалар ретінде кіреді:

- 1) КҚБ орталығы (бекеті) іс-қимылдары аймағының сызбасы;
- 2) жұмыс арналары мен шақыру белгілерін қоса алғанда КҚБ орталығымен (бекетімен) кемелердің байланысын ұйымдастыру сызбасы;
- 3) КҚБҚ техникалық мүмкіндіктері туралы капитанға ақпараты.

3 тарау. Кемелердің портқа кіруі және порттан шығуы Параграф 1. Жақындау туралы ақпарат

54. Кеменің баратын портына жақындауы туралы ақпаратты мынадай жағдайда :

кеме капитаны Қазақстан Республикасының теңіз портына келе жатқан кезде - порт диспетчеріне, порт капитанына және қажет болған кезде басқа мекен-жайларға береді.

55. Жақындау туралы ақпарат 48 сағат бұрын, екінші рет 24 сағат бұрын және жақындап келгенге дейін 4 сағат бұрын нақтыланады. Өту ұзақтығы кемінде 48 сағат болғанда - жөнелту портынан шыққаннан кейін 2 сағат шегінде белгіленеді.

Балық аулау кәсіпшілік флоты кемелерінің капитандары кәсіпті бітіру уақытын, сондай-ақ портқа жақындау уақытын 48 сағаттан кешіктірмей хабарлайды.

56. Кеме капитаны (кеме иесі) жақындау туралы ақпаратта мынадай деректерді хабарлайды :

- 1) кеменің атауын, оның туын, иесінің атын;
- 2) жөнелту портын (соңғы кірген порты, кәсіп жасау ауданы, бұрғылау қондырғысы және басқалары);
- 3) кеменің ең үлкен ұзындығы;

4) кеменің басымен және артымен шөгуін;

5) жолаушылар санын;

б) жүк атауын, оның ерекше қасиеттерін, фумиганттың атауын (егер жүк кемеде фумигацияға душар болса), жүктің санын (масса), жүктің кемеде: палубада, твиндекте, трюмде (толассыз трюмдер бар болғанда - әрбір люк бойынша) орналасуын, ұзын өлшемді жүктердің бір орнының ұзындығы мен ауыр салмақта жүктердің массасын (3 т жоғары), ал жүк тиеуге бара жатқан танкер үшін - айлақ алдындағы балласт массасы мен балластан босату уақытын, бұрын әкелінген жүктің атауын;

7) жүк алушының атауын;

8) бункерге, ауыз суға, жабдықтарға қажеттілігін;

9) қосымша техникалық және жөндеу операцияларын орындау қажеттілігін, сондай-ақ мыналарға өтінім береді:

льялды, балластық, шаруашылық-фекальды ағынды суларды тапсыру үшін баржаға және қоқыс үшін контейнерлерге;
тіркеп сүйрететін кемелер мен тіркеп сүйреу қызметіне;
мұз жаруды қамтамасыз етуге;

лоцманға.

57. Кеменің барар мекен-жайы өзгергенде капитан алғашқы баратын портқа берілген өтінімдерді радиограммамен жоққа шығарады.

58. Кеме капитаны жақындау туралы өзінің ақпаратында кеменің жүк қондырғыларының (механизмдерінің) ақаулары туралы хабарлайды.

59. Порттың теңіз әкімшілігі кеменің зәкірде тұрған, арқандап байланатын орны мен тиеу-түсіру немесе басқа жұмыстардың орындау тәсілі туралы кеменің портқа келуіне дейін 4 сағаттан кешіктірмей кемеге хабарлайды.

60. Мұз жаруды қамтамасыз ету өтінімінде кіру туралы ақпаратқа қосымша мыналар хабарланады:

1) су сыйымдылығы;

2) бас қозғалтқыштың үлгісі мен қуаты;

3) мұздық сыныпталуы (мұздық бекітулердің бар болуы мен санаты);

4) кеменің мұздан алып өтуіне әсер ететін техникалық жай-күй ерекшеліктері;

5) есу винтінің материалы;

6) отын, су, азық-түліктің бар болуы және тәуліктік шығыны.

Параграф 2. Келуді рәсімдеу

61. Кеменің портқа келуін Порттың теңіз әкімшілігінде шекаралық, кедендік, санитарлық және карантин талаптарын сақтай отырып келген сәтінен бастап 24 сағат ішінде ресімделеді.

Кеменің келуі Жалпы декларация, кеме ролі мен жолаушылар тізімі ұсынылуы бойынша ресімделеді.

62. Шетел кемесінің капитаны портқа келген кезде қосымша мынадай құжаттарды ұсынады:

1) ту көтеріп жүзу құқығы туралы куәлікті;

2) өлшем куәлігін;

3) жүк маркасы туралы халықаралық куәлікті;

4) жолаушылар кемесінің қауіпсіздігі туралы куәлікті;

5) жүк кемесінің конструкциясы бойынша қауіпсіздігі туралы куәлікті;

6) жүк кемесінің жабдықталуы мен жарақтандыруы жөніндегі қауіпсіздік туралы куәлікті;

7) жүк кемелерінің телеграф байланысы жөніндегі қауіпсіздігі туралы куәлікті;

8) жүк кемесінің телефон байланысы жөніндегі қауіпсіздігі туралы куәлік;

9) мұнаймен ластанудан келген залал үшін азаматтық жауапкершілікті қамтамасыз ету жөніндегі куәлікті (2000 т артық мұнай таситын кемелер үшін);

10) мұнаймен ластануды болдырмау туралы халықаралық куәлікті;

11) мұнай операцияларының журналын;

12) кеме қауіпсіздігін қамтамасыз ететін ең аз экипаж құрамы туралы куәлікті ;

13) алып қою туралы куәлікті;

14) 1978 жылғы Теңізшілерді даярлау мен диплом беру және вахта жүргізу туралы халықаралық конвенцияның талап етуімен экипаж мүшелерінде болатын дипломдар мен басқа біліктілік куәліктерін;

15) кемелік санитарлық куәлікті;

16) дератизация туралы куәлікті;

17) дәрі егу туралы халықаралық куәлікті;

18) теңіз санитарлық декларацияны;

19) жалпы декларацияны;

20) жүк декларациясын;

21) экипаждың жеке заттары туралы декларацияны.

Капитан кеден мекемелеріне тасылатын жүктерге бар коносаментті және басқа құжаттары бар манифесті ұсынады.

63. Егер олардың техникалық жай-күйін бақылауға уәкілетті орган немесе басқа біліктілік қоғамы жауап беретін қондырғылар немесе жабдықтар мен механизмдер сынып, бүлінсе кеме капитаны портқа келген бойда осы жөнінде жазбаша хабарлайды.

Параграф 3. Шығуды ресімдеу

64. Кеменің рейске шығуын ресімдеуді Порттың теңіз әкімшілігі жүзеге асырады. Ресімдеу уәкілетті орган немесе басқа біліктілік қоғамы берген, кеменің

жарамды техникалық және теңізде жүзу жай-күйін растайтын құжаттары кемеді бар болған, сондай-ақ өрттен қорғау және санитарлық-карантиндік бақылау тарапынан кедергі болмаған кезде ғана жүргізіледі.

65. Кеменің теңізге шығу дайындығын Порттың теңіз әкімшілігі тексереді.

66. Теңіз портының капитаны кеменің теңіз портынан шығуына мына жағдайларда :

1) кеме жүзуге жарамсыз болғанда;

2) тиеуге, жабдықтауға, экипаж жасақтауға қойылған талаптар бұзылғанда немесе кеменің жүзу қауіпсіздігіне, кемедегі адамдардың өмірі мен денсаулығына қатер төндіретін басқа да кемшіліктер, сондай-ақ теңіз ортасына залал келтіру қаупі болғанда;

3) кеме құжаттарына қойылатын талаптар бұзылғанда;

4) тиісті мемлекеттік органдар (кедендік, шекаралық, санитариялық-карантиндік, фитосанитариялық және өзге де органдар) нұсқама бергенде ;

5) порттың теңіз әкімшілігі алатын порт алымдары төленбегенде рұқсат беруден бас тартады.

67. Кемелерді порттан шығуға дайындағанда жүргізілетін тексеру кезінде байқалған барлық бұзушылықтар мен кемшіліктер туралы Порттың теңіз әкімшілігінің өкілі инспекциялайтын тұлғалардың ескертпелер және өкімдер журналында жазба жазады және акті жасайды. Кеменің жүруін ресімдеу кезінде Порттың теңіз әкімшілігі өкіліне ескертулер жойылғаны туралы белгілер соғылған акті данасы ұсынылады.

68. Қазақстан Республикасы кемесінің капитаны теңіз портынан шығуды ресімдеу үшін Плоттың теңіз әкімшілігінің өкіліне мыналарды ұсынады:

1) жалпы декларацияны немесе кету құқығына өтінішті;

2) кемелік роль журналын;

3) экипаж мүшелерінің дипломдары мен біліктілік куәліктерін;

4) жолаушылар тізімін;

- 5) теңізге шығу туралы санитарлық-карантин қызметінің рұқсатын;
- 6) кемеңің порттан шығу құқығына өрттен қорғау куәлігін;
- 7) ауытқымаушылық есебін;
- 8) жүзуге жарамдылық туралы куәлікті;
- 9) өлшем куәлігін;
- 10) жолаушы кемесінің қауіпсіздігі туралы куәлікті немесе жолаушы кемесін;
- 11) жүк кемесінің конструкция бойынша қауіпсіздігі туралы куәлігін, оның қосымшасын, ал танкер үшін - оған қосымшаны;
- 12) жүк кемесінің жабдықтау мен жарақтандыру бойынша қауіпсіздігі туралы куәлігін, ал танкер үшін - оған қосымшаны;
- 13) жүк кемесінің телеграфтық радиобайланыс бойынша қауіпсіздігі туралы куәлігін;
- 14) жүк кемесінің телефон радиобайланысы бойынша қауіпсіздігі туралы куәлігін;
- 15) мұнаймен ластанудан келетін залал үшін азаматтық жауапкершілікті қамтамасыз ету жөніндегі куәлікті (2000 т артық мұнай тасымалдайтын кемелерден);
- 16) теңіздің мұнайдан ластануын болдырмау туралы халықаралық куәлігін;
- 17) кемеңің қауіпсіздігін қамтамасыз ететін ең аз экипаж құрамы туралы куәлігін;
- 18) палубалық ауыр салмақты жүктерді қабылдау кезінде - олардың кемеді бекітілу есебін немесе сәйкес теңіз кемесінде ауыр салмақты және ірі көлемді жүктерді бекітуде қолданылып жүрген техникалық шарттардың (ережелердің) үлгі сызбаларына сәйкес бекіту туралы актіні;

19) сусымалы жүктерді қабылдау кезінде - технологиялық тәртіптер карталары (бұдан әрі - ТТК) және үлгілік тиеу жоспары (бұдан әрі - ҮТЖ) немесе дымқылдығы мен табиғи еңіс бұрышы көрсетілумен жүк сертификатын;

20) жүк маркасы туралы халықаралық куәлікті;

21) біліктілік куәлігін;

22) кеменің конструкциясы мен жабдықтарының 1974 жылғы Теңізде адам өмірін қорғау жөніндегі халықаралық конвенция ережелерінің (СОЛАС - 74) 1981 жылғы 54-тарауының 11-2 түзетулерінің талаптарына сәйкестігі туралы уәкілетті органның немесе өзге біліктілік қоғамының куәлігін;

23) Шетел кемесінің капитаны кетуді ресімдеу кезінде Порттың теңіз әкімшілігіне Жалпы декларация мен конвенциялық құжатты ұсынады.

69. Тіркеп сүйретілетін кеменің шығуы онда капитан басқаратын экипажы болған кезде осы Ереженің 68-тармағына сәйкес ресімделеді. Тіркеп сүйретілетін керуеннің шығуын тіркеп сүйрететін кеме капитаны ресімдейді.

Тіркеп сүйретілетін әскери емес кеменің шығуын ресімдеу кезінде Порттың теңіз әкімшілігіне мыналар ұсынылады:

теңіз тіркеп сүйреулерінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі нұсқаулық;
ө т у ж о с п а р ы ;

тіркеп сүйреу желісінің сызбасы мен есебі.

Шектеулі жүзудегі кемелер мен объектілерді теңізде тіркеп сүйреу кезінде конструкциялық бюро әзірлеген және уәкілетті орган немесе өзге білікті қоғам мақұлдаған конверттеу, әртүрлі конструкциялы бекітпелер, тіркеп сүйреу қондырғысының бекітпелерін, корпусты нығайту жүйесін және басқаларын ұ с ы н а д ы .

Тіркеп сүйреуді ресімдеу кезінде, сондай-ақ тіркеп сүйреушінің де тіркеп сүйретілетін кеменің де теңізде жүзу жай-күйін тексеру актісі тіркеп сүйретуге рұқсат етілетін жазбамен бірге ұсынылады.

70. Егер кеме табиғи құбылыстар немесе апаттық-құтқару жұмыстарына қатысуға порт капитанының бұйрығы бойынша порттан шыққан болса, кезде шығуды ресімдеу талап етілмейді. Осындай кеменің капитаны, егер бұл мүмкін болған жағдайда Порттың теңіз әкімшілігіне өзінің қолында бар барлық құралдармен шығатыны туралы хабардар етеді.

71. Шығуға арналған рұқсат 24 сағат ішінде күшінде болады, ол телефон бойынша немесе ультрақысқа толқынды байланыста беріледі.

72. Портта кемеңі белгіленген мерзімнен артық кідірткен жағдайда кеме капитаны бұл туралы Порттың теңіз әкімшілігіне хабарлайды және шығуды қайтадан ресімдейді.

73. Шығуды ресімдеуден кейін экипаж құрамында немесе кемеңің техникалық жай-күйінде өзгерістер болған жағдайда капитан бұл жөңінде Порттың теңіз әкімшілігіне хабарлайды және шығуды қайтадан ресімдейді.

4 тарау. Кемелердің портта тұруы **Параграф 1. Кемелердің рейдте тұруы**

74. Егер портта КҚБҚ болмаса, кемелерді зәкірге қою немесе тұру орнын өзгерту әрбір жағдайда Порттың теңіз әкімшілігінің рұқсатымен (нұсқауымен) орындалады, капитан ол жөңінде порттың кезекші диспетчеріне хабарлап отырады.

75. Кемелерде және өзге де жүзу құралдарында навигациялық белгі болып көрінуі мүмкін жарық оттарды көтеруге рұқсат етілмейді.

76. Зәкірде тұрған кемелер ультрақысқа толқынды радиобайланыста радиовахтаны жүргізеді. Арнасы 16 (156,8 МГц).

77. Зәкірде тұрған кемеде тәуліктің түн мезгілінде штаттық сыртқы жарықтандыру қосылады.

78. КҚАХЕ-72 көзделген жарықтар мен белгілерден басқа артқы жағында зәкірмен (верптермен) бекітіліп, рейдте тұрған кеме тәуліктің түн мезгілінде ақ жарық от, ал күндіз кемеңің артқы жағында борт биіктігінің жарымына дейін зәкір шынжырының қасында төмен түсірілген қызыл ту бекітіледі.

79. Катерлер мен шлюпкаларды суға түсіру Порттың теңіз әкімшілігінің рұқсатымен ғана жүргізіледі.

Осы талап суға батқандарға көмек көрсету және аппараттық-құтқару жұмыстарын орындау үшін кемедегі жүзу құралдарын жедел пайдалану қажет болған жағдайда орындалмайды.

Параграф 2. Кемелерді арқандап байлауға айлақтарды дайындау

80. Айлақ иесі кемелердің кіруі мен шығуына айлақ дайындығын қамтамасыз етеді.

81. Айлақтарды дайындаған кезде:

1) кіретін кемеңі арқандап байлау үшін айлақтың жеткілікті бос ұзындығы қамтамасыз етіледі;

2) қалыпты арқандап байлауға (арқаннан босатуға) кедергі болатын жүктер мен басқа заттардан айлақ кордоны босатылады;

3) арқандау (арқаннан босатуға) бойынша жұмыстар жүргізілетін айлақтың кордон маңының бөлігі мұз бен қардан тазартылады және барлық ұзындығы б о й ы к ұ м ш а ш ы л а д ы ;

4) Порт бастығы бекіткен сызба бойынша кордон маңының крандары ш ы ғ а р ы л а д ы ;

5) арқандап байлау айлағында барлық көлік түрлерінің жұмыстары мен қ о з ғ а л ы с ы т о қ т а т ы л а д ы ;

6) тәуліктің қараңғы уақытында айлақтың толық жарықтандыру жүйесі қосылады. Кеменің арқандап байланатын орны, яғни форштевнің тұрған жерін айлақ иесінің өкілі былай көрсетеді: күндіз - қызыл тумен, түнде - қызыл от жарығымен.

82. Кеме капитаны арқандап байлауға дейін порт диспетчерінен немесе лоцманнан айлақтың жай-күйі, бос кіреберіс өлшемі туралы, айлаққа кіреберістегі және оның бойындағы тереңдік туралы ақпарат алады.

Параграф 3. Кемелерді арқандап байлау

83. Кемені айлаққа арқандап байлау үшін айлақ иесі осы Ережеге 7-қосымшаға сәйкес есеппен саны кеменің жалпы сыйымдылығына байланысты болатын арқандап байлаушыларды бөледі.

Кемені айлақта тұрған кеме бортына арқандап байлау кезінде соңғысы өз экипажының күшімен өз бортының кранцты қорғалуын қамтамасыз етеді және кемеге лақтыратын арқан ұштарын қағып алады. Жағалаулық арқан ұштарын қағып алуды айлақ иесі қамтамасыз етеді.

84. Шағын өлшемді кеме айлаққа Порттың теңіз әкімшілігінің және диспетчерінің рұқсатымен ғана арқандап байланады.

Параграф 4. Кемелердің айлақта тұруы

85. Кемелерді айлақ жанында орналастыру Порттың теңіз әкімшілігінің келісімі бойынша, ал бортта қопарылыс қаупі бар немесе жеңіл тұтанатын жүктер болса, оған қоса өрттен қорғау саласындағы аумақтық органның келісімі бойынша жүзеге асырылады. Кемелер арасындағы қашықтық кемінде 10 метр болуы тиіс.

86. Кемелер мен порттық жүзбелі құралдарды өрт пирстеріне қоюға рұқсат етілмейді.

87. Айлақ жанында борты бортына тіреліп (лагымен) тұратын кемелердің жеткілікті саны әрбір нақты жағдайда порт бойынша міндетті қаулылармен белгіленеді.

88. Бункерден бункерге тіркеп сүйрейтін кемелерді жіберу операцияларын қоспағанда, бірінің бортында қопарылыс қауіпі немесе жеңіл тұтанатын жүктері бар, бір-біріне лагымен арқандап байланған екі кемеңің тұруына рұқсат етілмейді .

89. Айлақ жанында арқанға байланған кемеңің капитаны су бетінің, айлақ пен су түбінің ластануы мен қоқыстануын болдырмау, сондай-ақ траптар ауданындағы жерлерді қар мен кірден тұрақта тазалауды ұйымдастыру үшін барлық шараларды қабылдайды.

90. Айлаққа кемедең берілетін түскіштер мен траптар тұтқалармен немесе леерлермен, басқыштар ауданында жібі кемінде 30 м болатын құтқару шеңберімен жабықталады .

Траптар мен басқыштар алаңшаларында адамдардың суға құлауын болдырмайтын қоршағыш торлар тартылады. Тәуліктің қараңғы уақытында траптар (басқыштар) жарықтандырылады.

91. Кеме жөндеу зауытының капитаны жөнделетін кемелер мен жүзу құралдарының қауіпсіз тұруын ұйымдастырады.

92. Айлақта тұрған кемеде тәуліктің қараңғы уақытында сыртқы жарықтандыру қосылады, ал багі мен кеме артында кемеңің шеттерін білдіретін оттар ілінуі тиіс .

Сұйық отыны бар танкер мен бункерлеуші, егер оның жүк танкері жүк қалдығы мен газдан тазаланбаса, жоғарыда аталған оттардан басқа, бүкіл көкжиектен көрінетін, кемінде 2 миль көріну ұзақтығымен, неғұрлым көрінетін жерді бір қызыл от, ал осы Ережеге 5-қосымшаға сәйкес күндіз - Халықаралық сигналдар жинағы бойынша В (Браво) туын көтереді.

93. Айлақта тұрған кемеде оның мөлшері мен тиесілігіне қарамастан басқыш алдында вахталық (кезекші) қойылады .

Вахталық қызмет Порттың теңіз әкімшілігі телефондарының нөмірлерімен қамтамасыз етіледі.

94. Бас қозғалтқыштардың, руль, зәкір және арқанды қондырғылардың істен шығуына байланысты кеме жұмыстары, сондай-ақ борт сыртында шлюпкадан немесе басқа жүзу құралдарынан істелетін жұмыстар тек порт капитанының жазбаша рұқсатымен орындалады.

95. Апаттағы кемең алдында тұрған немесе оның жанынан өтетін кемелер адамдарды, кемеңі, жүк және басқа мүліктерді құтқару жөнінде шаралар қабылдайды.

96. Экипаждың оларда тұрақты болуы үшін бейімделмеген шағын өлшемді кемелердің иелері кемелердің тәулік бойғы күзеті мен олардың тұрағын қадағалауды қамтамасыз етеді.

97. Жүк операциялары кезінде кемең бір жағына қисаюы 5^0 артық болмайды. Әрбір қайта тиеу тетіктері үшін жел жылдамдығы паспорт деректерінен артық болған кезде жүк жұмыстары жүргізіледі.

Параграф 5. Тұру орнын ауыстыру

98. Тұру орнын алдағы ауыстыру туралы кезекші диспетчер кеме капитанына жұмыс уақытында, егер міндетті қаулыларда өзге мерзімдер белгіленбесе, 2 сағаттан кешіктірмей хабарлайды.

99. Кеме орнын ауыстырған және басқа кемең бортына үстінен арқандап байланған жағдайда, онда соңғы кеме бұл жөнінде ауысу басталарға дейін кемінде 1 сағат бұрын ескертіледі.

100. Кемеңі бір айлақтан басқасына ауыстыру немесе оны айлақтан рейдке апару кемеде капитан немесе кеме капитанының аға көмекшісі болған кезде жүргізіледі.

101. Айлақ бойы кемеңі алдағы қайта тарту жағдайында, оған басқа кемеден әкелінген арқандар, бұл жөнінде басқа кеме капитанының вахта көмекшісіне хабарланғаннан кейін беріледі. Егер арқандарды беру кезінде олар басқа кеме арқандарымен қыстырылып қалса, басқа кемеңі вахта қызметі өзінің байлау арқандарын осы уақытта босатады.

Параграф 6. Дауыл кезіндегі іс-қимылдар

102. Порттың теңіз әкімшілігі ауа райының тез бұзылатыны туралы деректер алысымен порт айдынындағы кеме иелерінің диспетчерлік қызметіне және порт айлақтарында тұрған барлық кемелердің капитандарына жедел хабарлайды.

103. Кеме капитаны дауыл туралы ескерту алған кезде немесе ауа райы нашарлауының анық белгілері болған кезде кеме қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөнінде шаралар қабылдайды.

104. Порт капитаны дауыл туралы ескерту алысымен порттың диспетчерлік қызметіне дауыл кезінде порттан шығуы тиіс кемелердің тізімін, сондай-ақ портта қалатын кемелердің қолайлы жабық жерлерде орналасуын ескере отырып, тұруға көшуін хабарлайды. Бір мезгілде кеме капитандарына, Порттың теңіз әкімшілігінің тиісті құрылымдық бөлімшелеріне және диспетчерлік қызметке

портта қалған кемелер мен жүзу құралдарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөнінде қажетті іс-шаралар жүргізу туралы нұсқаулар береді.

Параграф 7. Қыстау және портта қазықта тұру

105. Кеме иесінің немесе кеме капитанының өтініші бойынша кемең қысқы тұру, жөндеуге тұру немесе қазықта тұру мүмкіндігі туралы шешімді әрбір жағдайда порт басшысы қабылдайды, онда әрбір кеме бойынша мыналар көрсетіледі:

1) үлгісі, атауы, тіркеу нөмірі, ұзындығы, ені және шөгуі;

2) тіркелген порты;

3) портта қалаған тұру орны;

4) капитанның немесе жауапты тұлғаның тегі;

5) кемеде қыстап қалатын экипаж мүшелерінің немесе кемеде тұратын күзетшінің тектері;

6) команданың (күзетшілердің) вахта қызметін жүргізу тәртібі мен кезекшілік кестесі;

7) кеме иесі мен капитанның мекен-жайлары;

8) кемелерді орналастыру сызбасы.

Өтінішке кемеде өртке қарсы іс-шаралар жүргізілгені туралы порттың өрт сөндіру күзетінің қорытындысы қоса беріледі.

Бірнеше кемелер қыстаған кезде кеме иесі керуен қалыптастырады, керуеннің барлық кемелерінің тұру қауіпсіздігіне жауапты керуен капитанын тағайындайды.

106. Кеме капитаны қыстау портынан шыққан жағдайда, ол жоқ кезеңде кемеге және экипажға жауапты тұлға туралы порт капитанын хабардар етеді.

107. Қыстауға қойылған кемелерде кеме иесі әзірлеген және бекіткен және порттың теңіз әкімшілігімен келісілген кемең тұрақта тұруы кезеңінде кеме қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша іс-шаралар жоспары болады.

108. Құйылма кемелерін тұраққа қою алдында танкілер мен сорғы бөлімшелерін толық тазалау және газдарынан желдету орындалады.

109. Қыстайтын кемеде сұйық отын қоры порттың өрттен сақтандыру күзеті билігінің рұқсатымен ғана қалдырылуы мүмкін.

110. Тұру кезінде кемелер порттың өрттен сақтандыру күзетімен және Порттың теңіз әкімшілігімен байланыспен қамтамасыз етіледі.

Параграф 8. Теңіздің ластануын болдырмау

111. Кемелер Порттың теңіз әкімшілігіне және порттың кезекші диспетчеріне аумақтық және ішкі суларға өз кемесінен немесе кез келген басқа кемеден зиянды заттардың тасталу жағдайлары туралы, сондай-ақ байқалған ластанулар туралы жедел хабарлайды.

112. Порт кемеде жиналған ластанған суларды және тұрмыстық қалдықтарды қабылдауды қамтамасыз етеді.

113. Қатты ажыратылған мұнай өнімдерінің қалдықтары, майланған шүберектер, қоқыс, ұсақ ыдыстар, техникалық, тағам және басқа тұрмыстық қалдықтар өтінім бойынша кемеден порт ұсынған арнайы ыдыспен шығарылады.

114. Портта айлақ маңында тұрған кемеде салқындату суының құю шпигаттарын арнайы қалқандарымен жабу, ал борт сыртына шығарылатын пайдаланылған буларды қосымша құбырлармен суға жіберу қажет. Қалқандар кеме айлаққа келгенге дейін орнатылады.

Параграф 9. Портта радиобайланыс құралдарын пайдалану

115. Кеме порт айдынындағы телеграфтық және телефондық радиостанциялардан басқа, ультрақысқа толқынды радиостанциялар мен спутник байланысы құралдарын пайдаланады.

116. Ультрақысқа толқын радиобайланысы арнасында кемелер қозғалысын реттеуге арналған келіссөздер жүргізіледі.

117. Айлақта арқандалған кеме, егер абонентпен жағалаулық телефон желісімен байланысу мүмкін болмаса, спутниктік немесе ультрақысқа толқын радиобайланысын пайдалануы мүмкін.

5 тарау. Порт айдынындағы құрылыстардың қауіпсіздігі және сақталуы

Параграф 1. Порт аумағындағы тәртіп, күзет және қозғалыс туралы

118. Порт айлағында бұрмалармен жұмыс істеуге рұқсат етілмейді. Теңізге шығар алдында қозғалтқышты дайындау кезінде сақтық шараларын ұстай отырып, бұрманы қысқа уақытқа бұруға рұқсат етіледі.

119. Катерлерден, шлюпкалардан және плоттардан мыналарда балық аулауға
р ұ қ с а т е т і л м е й д і :

- 1) кеме қатынасы фарватерлерінде және арналарда;
- 2) кемелер жүзуі мен тұруына арналған рейдтер мен плестерде;
- 3) өнеркәсіп кәсіпорындарының айдыны шегінде, порттың жүк аудандары мен күзет аймақтарында .

Сонымен қатар кемелер тұруға арналған аймақтардан, пристандардан және басқа құрылыстардан балық аулау жүргізілмейді.

120. Өнеркәсіптік балық аулауға арналған балық аулау жарақтарын қою орны және оларды қалқымалы ескерту белгілерімен қоршау порт капитанымен келісіледі.

121. Навигациялық жабдықтардың жағалаулық және жүзбелі құралдары (бұдан әрі - НЖҚ) навигация кезінде оларды ауыстырған кезде алынады (сөндіріледі).

122. Порт капитанының және навигациялық жабдық құралдары иелігіндегі ұйымының рұқсатынсыз портқа (арнаға) кіреберістерде және портта мыналарға
р ұ қ с а т е т і л м е й д і :

- 1) қандай да бір навигациялық жабдық құралдарын орнатуға;
- 2) жарық шығару жағалаулық және жүзбелі навигациялық жабдық құралдарының іс-қимылы аймағында қандай да бір оттарды орнатуға;
- 3) тарту және порт навигациялық белгілерінің іс-қимылы аймағында жүк жинап қоюға ;
- 4) навигациялық жабдық құралдарының көрінуін нашарлатуы мүмкін кез келген құрылыстар салуға.

123. Навигациялық жабдық құралдарының көрінуін жабатын өсіп тұрған ағаштар мен қоғалар кезең-кезеңмен шабылуға жатады.

124. Портта көпір, әуе кабельдері өткелдерін, байланыс және электр беру желілерін орнату және салу, құбырларды салу және басқа жұмыстар, сондай-ақ радиожүйе салу Порттың теңіз әкімшілігімен келісім бойынша жүргізіледі.

125. Жүзбелі маяктарға, буйларға және басқа жүзбелі навигациялық жабдық құралдарына жақындауға және арқанмен байлануға рұқсат етілмейді.

126. Навигациялық жабдық құралдарының бүлінгенін немесе штаттық орнынан ауысқанын байқаған тұлғалар бұл жөнінде Порттың теңіз әкімшілігіне хабарлайды.

127. Электр желісіне, телефон жүйесіне, сондай-ақ порттың су немесе жылу беру жүйесіне қосу Порттық теңіз әкімшілігінің рұқсатымен жүзеге асырылады.

128. Жөндеу үшін және басқа қажеттіліктер бойынша айлақтарға немесе жағалауға кез келген жүзбелі құралдарын шығару және орнату Порттың теңіз әкімшілігінің рұқсатымен жүргізіледі.

129. Порттың және порт маңының аймағы аумағында ғимараттарға, қоймаларға, құрылыстар мен қондырғыларға иелік ететін немесе өзге де заңды негізде оларды және оларға жапсарлас аумақты Порттың теңіз әкімшілігінің, порттың өрт сөндіру өрт күзетінің және санитарлық-карантин қызметінің талаптарына сәйкес жай-күйде ұстауды қамтамасыз етеді.

130. Порттағы кемелерде сырлау жұмыстарын жүргізу Порттың теңіз әкімшілігінің келісімі бойынша орындалады.

Параграф 2. Порттағы өртке қарсы сақтық режимі

131. Портта өрт қауіпсіздігі арнайы ережелермен реттеледі.

132. Портта өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі өрт-техникалық қызметі (инспекциясы) өкілдерінің талаптары барлық кемелер мен жағалаулық ұйымдар үшін міндетті болып табылады.

133. Басқа кемеден немесе порттан өртті байқаған кеме дабыл сигналын береді, ол туралы порттың өрт сөндіру қызметіне және Порттың теңіз әкімшілігіне жедел хабарлайды және өрт сөндіруді басқаруды жүзеге асыратын тұлғаның нұсқауы бойынша өрт сөндіруге қатысады.

134. Портта немесе кемеден шыққан өртті сөндіру үшін Порттың теңіз әкімшілігі порттағы адамдарды немесе кез келген ұйымдар мен кемелердің өрт сөндіру құралдарын қатыстырады.

135. Портта қандайда бір объектіде шыққан өртті сөндіруге, порттың (қаланың) өрт сөндіру командасы келгенге дейін адамдарды және материалдық құндылықтарды эвакуациялауға басшылық етуді апатты объектінің бастығы жүзеге асырады.

136. Өрт болған жерге өрт сөндіру күзеті өкілдері келгенде өрт сөндіруді басқаруды аға өрт сөндіру бастығы өзіне алады. Өрт сөндіруді басқарған апатты объектінің бастығы оған өрт көзі, оны жою жөнінде қабылданған шаралар, сондай-ақ үй-жайлардағы өрт сөндірумен айналысқан адамдар туралы барлық қажетті мәліметтерді хабарлайды.

137. Кемеде өрт шыққан кезде өрт сөндіру кеме экипаждары мен жағалаулық өрт сөндіру күзеті бөлімшелерінің өзара әрекетімен ұйымдастырылады.

138. Порттың барлық ғимараттарына, құрылыстарына және басқа объектілеріне еркін кіру қамтамасыз етіледі. Кірме жолдар, ғимараттар мен құрылыстардың аралығындағы өртке қарсы айырмалар мен алаңдар қоқыстануына және жинақталуы мақсатында пайдалануға рұқсат етілмейді.

139. Кемелер тұрған жерлердегі пристер мен айлақтар халықаралық үлгідегі " жағалау" жарамды өтпелі жалғағыштармен жабдықталады, олар оған өрт туындаған жағдайда су беру үшін халықаралық үлгідегі "кеме" кемелік өтпелі жалғағышты қосуға мүмкіндік береді.

140. Кемелер мұнай айлақтары ауданында және танкерлер тұратын жерлерде тұрған кезде ұшқын сөндіргіш қорғанышпен қамтамасыз етіледі.

141. Өрт қаупі бар жүктермен операциялар орындайтын кемелер тұрағына 100 метрден жақын жерде от қолдануға және ашық от жағуға байланысты жұмыстар жүргізуге рұқсат етілмейді.

142. Бункерлейтін немесе бункерленетін кемеде өртке қарсы сақтық іс-шаралары жүргізілмеген жағдайда, сұйық отыны бар кемені бункерлеуге рұқсат етілмейді.

143. Найзағай болған кезде құйылма және ыдысты мұнай өнімдерін тиеп-түсіру жүргізілмейді. Найзағай болған кезде танкерлер мен газ өткізу құбырлары жабылады.

144. Танкерді тіркеп сүйреген кезде тіркеп сүйрететін кемедегі өртке қарсы сақтық режимі тіркеп сүйретілетін кемедегідей сақталады.

145. Өздігінен жүрмейтін мұнай құю баржасынан мұнай базасына немесе кемеге мұнай өнімдерін құйған кезде осы баржаға жақын жерде оны (кеме) мұнай базасынан дереу әкетуге дайын тіркеп сүйрейтін кеме тұрады. Мұнай базасына немесе кемеге өз бетімен жүрмейтін мұнай құю баржасынан мұнай өнімдерін құйған кезде осы баржаға жақын жерде оны жедел мұнай базасынан (кемеден) тіркеп сүйретіп әкететін тіркеп сүйрету кемесі болады.

Параграф 3. Порт құрылыстарын салу, пайдалану және сақталуы туралы

146. Портта құрылыс және өзге жұмыстарды жүргізген, олар туралы мәліметтер басшылық құжаттар мен карталарда көрсетілуі қажет ұйымдар мен тұлғалар порт капитанына навигациялық әдістемелерді келесі түзету үшін қажетті материалдар ұсынады.

147. Жұмыс ауданындағы навигациялық қоршауды осы жұмыстарды жүргізуге мүдделі, тапсырыс беруші ұйымның есебінен портта навигациялық жағдайды қамтамасыз ететін ұйым жүргізеді.

148. Порт капитаны теңізде жүзушілерді уақтылы хабардар ету үшін навигациялық жағдайдың өзгергені туралы Қазақстан Республикалық гидрографиялық қызметінің жергілікті органдарына хабарлайды.

149. Гидротехникалық құрылысты бүлдірген кеме капитаны бұл жөнінде Порттың теңіз әкімшілігіне жедел хабарлайды.

150. Портта сүңгуір жұмыстары капитанның рұқсатымен ғана жүргізіледі.

151. Сүңгуір жұмыстарын жүргізетін орыннан өткен кезде барлық кемелер, катерлер мен шлюпкалар күні бұрын жылдамдықты азайтады және аса сақтықты сақтайды.

Сүңгуір жұмыстары жүргізілетін жерде зәкір тастауға рұқсат етілмейді.

152. Порттағы сүңгуір жұмыстары жүргізілетін ауданда кемелерді қайта орналастыру жағдайында порттың кезекші диспетчері сүңгуір жұмыстарымен айналысқан кемеге ол туралы күні бұрын, 1 сағаттан кешіктірмей ескертеді.

Қазақстан Республикасының
теңіз порттары мен оларға
кіреберістерде кемелердің
жүзу және тұру

ережесіне 1-қосымша

Түзетулерді есепке алу парағы

Кітап теңізде жүзушілерге хабарлама бойынша қазіргі заманғы деңгейге келтірілген		
Теңізде жүзушілерге хабарламаның атауы мен нөмірі	Теңізде жүзушілерге хабарламаны шығару күні	Орындаушының қолы мен түзету жасаған күні

Қазақстан Республикасының
теңіз порттары мен оларға
кіреберістерде кемелердің
жүзу және тұру

ережесіне 2-қосымша

Портқа кемелердің кіруі мен шығуын реттейтін сигналдар

Сигнал N	Сигнал түрі		Сигнал мәні
	Күндіз	Түнде	
			Айтарлықтай оқиғалар жағдайында

1.	Бірінің үстіне бірі орналасқан үш кара шар	Бірінің үстіне бірі орналасқан үш қызыл от	(мысалы фарватердің жабылуы және т.б.) кіруге мүлдем тыйым салынады
2.	Екі кара шар арасында ұшы жоғары қарап тігінен орналасқан кара конус	Тігінен қызыл оттар арасында орналасқан ақ от	Портты пайдаланудың қалыпты жағдайлары кезінде кіруге тыйым салу (мысалы фарватерге порттан шығатын кемелерге ғана рұқсат етіледі)
3.	Ұшы төменге қараған конус, оның астында ұшы жоғары қараған кара конус, осы конустың астында кара шар	Жоғарыдан төмен тігінен: жасыл от, ақ от, қызыл от	Портты пайдаланудың қалыпты жағдайлары кезінде кіруге және шығуға тыйым салу (мысалы, жер қазу керуенінің, кабель кемесінің жұмысы кезінде және т.б.)
4.	Ұшы төменге тігінен қараған кара конустар арасындағы ұшы жоғары қараған кара конус	Жоғарыдан төмен тігінен: жасыл от, ақ от, жасыл от	Портты пайдаланудың қалыпты жағдайлары кезінде кіруге тыйым салу (мысалы, фарватерге портқа кіретін кемелер ғана жіберіледі)
5.	Тігінен жоғары қараған ортасында кара шары бар екі кара цилиндр	Ортасында қызыл оты бар екі ақ от	Гавандар мен рейдтер шағын өлшемді корабльдермен, катерлермен және шлюпкалармен қозғалуға тыйым салынады

Қазақстан Республикасының
теңіз порттары мен оларға
кіреберістерде кемелердің
жүзу және тұру

ережесіне 3-қосымша

**Түп тереңдету снарядтарының кіре беріс
жағын көрсететін**

СИГНАЛДАР

СИГНАЛЫ, РЕГУЛИРУЮЩИЕ ВХОД СУДОВ В ПОРТ И ВЫХОД ИЗ ПОРТА

№ сигнала	Вид сигнала		Значение сигнала
	днем	ночью	
1	Три черных шара один над другим 	Три красных огня один над другим 	Абсолютное воспреещение входа в случае серьезных событий (например: загромождение фарватера и т.п.)
2	Черный конус вершиной вверх между двумя черными шарами по вертикали 	Белый огонь между красными огнями по вертикали 	Воспреещение входа при нормальных обстоятельствах эксплуатации порта (например, когда на фарватер допускаются только суда, выходящие из порта)
3	Черный конус вершиной вниз, под ним черный конус вершиной вверх, под этим конусом черный шар 	По вертикали сверху вниз: зеленый огонь, белый огонь, красный огонь 	Воспреещение входа и выхода при нормальных обстоятельствах эксплуатации порта (например: в случае прохода землечерпательного каравана, работы кабельного судна и т.п.)
4	Черный конус вершиной вверх между двумя черными конусами вершинами вниз по вертикали 	По вертикали сверху вниз: зеленый огонь, белый огонь, зеленый огонь 	Воспреещение выхода при нормальных обстоятельствах эксплуатации порта (например, когда на фарватер допускаются только суда, входящие в порт)
5	Два черных цилиндра и черный шар между ними, поднятые по вертикали. 	Два белых огня и красный огонь между ними 	Запрещено движение по гаваням и рейдам маломерным кораблям, катерам и шлюпкам

Қазақстан Республикасының
теңіз порттары мен оларға
кіреберістерде кемелердің
жүзу және тұру

ережесіне 4-қосымша

Бранвахталық бекеттер мен корабльдердің сигналдары

Корабльдердің, бранвахталардың немесе жағалық бекеттердің кемелерге жүзу режимі туралы хабарлау жүзеге асырылатын айырмашылық белгілері мыналар болып табылады:

күндіз - үш бұрышты көк ту;

түнде - гафельде көтерілетін, тігінен орналасқан үш көк от.

Егер осы ауданға кіру немесе онда жүзу тоқтатылған жағдайда корабль, бранвахта немесе жағалаулық бекет жоғарыда аталған айырмашылық белгілеріне қосымша мыналарды көтеріледі:

күндіз - тігінен орналасқан үш қара шар;

түнде - тігінен орналасқан үш қызыл от.

Қазақстан Республикасының теңіз порттары мен оларға кіреберістерде кемелердің жүзу және тұру

ережесіне 5-қосымша

Мұзжарғыштар мен алып өткізілетін кемелер арасындағы байланыс үшін қолданылатын халықаралық сигналдар

Сигнал нөмірі	Сигнал	Сигнал мәні	
		мұзжарғыштан	өткізілетін кемеден (лерден)
1	2	3	4
1	A (Альфа · _ _ _ _)	Алға жүріңіз (мұз арнасы бойынша жүріңіз)	Мен алға жүремін (мұз арнасы бойынша жүріңіз)
2	G(Гольф_ _ _ _)	Мен алға жүремін, соңымнан жүріңіз	Мен алға жүремін, соңымнан жүремін
3	J(Джулиет_ _ _ _)	Соңымнан жүрмеңіз (мұз арнасы бойынша жүріңіз)	Мен соңымнан жүрмеймін (мұз арнасы бойынша жүремін)
4	P (Папа) _ _ _ _ _	Жүрісті азайтыңыз	Мен жүрісті азайтамын
5	N(Новэмбер) _ _ _	Қозғағышты тоқтатыңыз	Мен қозғағышты тоқтатамын
6	H(Хотэл)	Қозғағышқа кері жүріс беріңіз	Қозғағышқа кері жүріс беремін
7	L (Лима) _ _ _ _ _	Кемені дереу тоқтатыңыз	Мен кемені тоқтатамын

8	4 (Картэфоур) -----	Токта. Мен мұзда тұрып қалдым	Токта. Мен мұзға іліндім
9	Q (Кэбэк) -----	Кемелер арасындағы қашықтықты қысқартыңыз	Мен қашықтықты қысқартамын
10	B "Браво") -----	Кемелер арасындағы қашықтықты ұлғайтыңыз	Мен қашықтықты ұлғайтамын
11	5 (Панга файв) -----	Назар аударыңыз	Назар аударыңыз
12	Y (Янки)	Тіркеп сүйреуді қабылдауға дайындалыңыз	Тіркеп сүйреуді қабылдауға дайынмын

Е с к е р т у :

1. Дыбыстық немесе жарықтық құралдармен К (Кило) (— — —) сигналын кемелерге радиосигналдарға үздіксіз бақылау жүргізу міндетін еске алу үшін мұз жарғыш пайдалануы мүмкін.

2. Егер бір кемеден көп алып өтілетін болса, онда кемелер арасындағы қашықтық тұрақты ұсталады: ол үшін өз кемеңнің және алда келе жатқан кемеңнің жылдамдығын бақылау қажет. Егер өз кемеңнің жылдамдығы азайған болса, онда артта келе жатқан кемеге назар аудару сигналын беру қажет.

3. Осы сигналдарды пайдалану Теңіздегі соқтығысулардың алдын алу халықаралық ережелерін орындаудан ешқандай кемеңі босатпайды.

4. Мұзжарғыштан берілген (-- — — --) сигналы "Алға жылжуды тоқтатыңыз" дегенді білдіреді және мұзжарғыштың алдындағы және оған жақындаған немесе алыстаған мұздық арнадағы кемеге ғана беріледі. Кемеден мұзжарғышқа берілген осы бір (--- ---) сигнал "Мен алға жүруді тоқтаттым" дегенді білдіреді. Көрсетілген сигнал радио арқылы берілмейді.

Қазақстан Республикасының
теңіз порттары мен оларға
кіреберістерде кемелердің
жүзу және тұру

ережесіне б-қосымша

Мұз операциялары үдерісіне пайдаланылуы мүмкін қосымша сигналдар

Сигнал	Сигнал мәні
* E (Эко) -	Мен бағытымды оңға өзгертемін
* I (Индия) - -	Мен өз бағытымды солға өзгертемін

* S (Сизра) - - -	Менің қозғағыштарым кері жүріске жұмыс істейді
* M (Майк) — —	Менің кемем тоқтатылды және суға қатысты жүрісі жоқ

Ескерту. Жұлдызшамен белгіленген сигналдар, оларды дыбыс ретінде бергенде Халықаралық теңізде кемелер соқтығысуын болдырмау ережелеріне сәйкес қана қолданылуы мүмкін.

Мұзжарғыш пен өткізілетін кемелер алмасатын бір әріпті сигналдар осы кестеде аталған мәнді білдіреді және тек дыбыс пен көру сигналдары арқылы немесе радио арқылы берілуі тиіс. Мұздан өткізу кезінде жоғарыдағы бір әріпті сигналдардан басқа қосымша екі әріпті сигналдар да қолданылуы мүмкін:

(Уиски Майк) - Мұздан өткізу қазір басталды. Мұзжарғыштар мен өткізілетін кемелер арасындағы байланыс үшін арнайы сигналдарды пайдаланыңыздар және дыбыс, көру және радиосигналдарды бақылауды үздіксіз жүргізіңіздер.

(Уиски Оска) жүріңіз - Мұздан өткізу аяқталды. Алған бағытыңызға жүріңіз.

Қазақстан Республикасының
теңіз порттары мен оларға
кіреберістерде кемелердің
жүзу және тұру

ережесіне 7-қосымша

**Кемені айлаққа арқандап
байлау үшін арқандап байлаушылардың керек саны**

Кеме сыйымдылығы (тіркелімдік тоннамен)	Арқандап байлаушылар саны
300 дейін	1
300-ден 1500 дейін	2
1500-ден 2500 дейін	3
2500-ден 5000 дейін	4
5000-нан 10000 дейін	6
10000-нан 20000 дейін	8
20000 артық	10